

100 години от смъртта на Пенчо Славейков
100 years since the death of Pencho Slaveykov

ЗА ПРИСТРАСТИЯТА НА ЕДИН ПРЕВОДАЧ

Снежанка Христова

Снежанка Христова живее и работи в Италия от 1990 г. През 2000 г. основава и става председател на Българо-италианската културна асоциация „Пенчо Славейков“. Целта на организацията е да отдаде заслужената почит към паметта на Пенчо Славейков, завършил жизнения си път през 1912 г. в Брунате, на прочутото Lago di Como. През 2005 г. със съдействието на Държавната агенция за българите в чужбина Снежанка Христова осъществява идеята си за побратимяване на Трявна - родното място на Славейков, и град Булгарограсо, намиращ се на 10 км от Комо. Градът е основан от български бежанци по време на турското владичество. Тя е инициаторът и на специалното партньорство между обществените библиотеки на Варна и Брунате, положено преди пет години.

Снежанка Христова е завършила италианска филология в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, с втора специалност български език и литература. Освен академичния италиански, владее още няколко езика. Това ѝ позволява от дълги години да се занимава с преводаческа и преподавателска дейност. Притежава завиден материал от творчеството на Пенчо Славейков, преведен на италиански. Благодарение на изключителната ѝ дейност за популяризиране на поезията на Славейков в Италия българският класик не е непознато име. По преводи на Снежанка Христова ще се рецитират на италиански неговите стихове и в рамките на честванията на 100-годишнината на Поета, организирани в Брунате, Италия.

Познавах Пенчо Славейков и неговото творчество от оскъдната информация, която ни даваше средното училище по онова време – малко любовна лирика и много... сън за щастие. Та нали беше заклеен като последовател на Ницше, едва ли не като елитарен поет, който възпява свръхчовека! Много идеология и огромно невежество... Срам ме е дори да си спомня, че трудно различавах

Петко и Пенчо Славейкови. Но ме успокоява фактът, че днес, почти при всеки прочит, откривам нови, прекрасни аспекти в поезията на нашия велик Поет.

Прикован на легло от тежка болест, месеци наред 18-годишният Пенчо е напълно парализиран – не може да говори, да пише и да ходи. Може само да чете, и той чете неуморно. С огромно усилие на волята успява да изгради себе си, да върви напред и да достигне най-високите върхове на поетическото изкуство. Сякаш е станало чудо: неизчерпаемата му физическа енергия изведнъж се е превърнала в духовна. С огромна воля и самодисциплина хромият младеж твори непрестанно и, завърнал се в родината от Германия, се захваща с титанската задача да внесе в българската поезия нови теми, да я европеизира, да запознае българската публика с големите класически произведения от древността. Допреди появата на Пенчо Славейков на литературния небосклон в България нашата поезия се вдъхновява предимно от патриотични и национални теми. Но солидните познания в областта на естетиката и на изкуството, които поетът получава в Германия, му позволяват да достигне едно интелектуално превъзходство над всички свои съвременни поети и писатели.

Голямо влияние върху светогледа и творчеството на Пенчо Славейков оказват някои немски поети: от Хайне научава как се твори любовна лирика и как, чрез критично отношение, се заклеимяват някои нрави и порядки в обществото; Гьоте го насочва към класиката и към съвършенството на поетичната форма; от Ницше приема оценяването на човешката воля, благодарение на която могат да бъдат преодолените физическите страдания; споделя презрението му към смиренното като израз на посредственост, ненавижда мерзавците, убеден е, че самотата е единственото състояние, което позволява на човека на изкуството да твори. „Мъдростта иде от страданието“, твърди Пенчо Славейков. За него свръхчовек е онзи, който е способен да се посвети на хората и да се жертва за тях. Само така, дори и след смъртта си, този човек ще остане жив ...

*Миг единчък ти живееш,
този миг го ти лови
и на него вес отдаден,
вечността я забрави!*

*Un solo attimo tu vivi,
tu questo attimo cattura
e, dedicandoti ad esso,
dimentica l'eternità!*

*Мигът – него не изпускай –
той е всичко на света:
само мигът и чрез мигът
се постига вечността!*

*Non perdere quell'attimo –
è l'unico al mondo:
sol nell'attimo ed attraverso esso
vien raggiunta l'eternità!*

Съвършенството на Славейковата лирика не се състои само в богатата култура на поета и в отличното владение на езика с всичките му отсенки, но

и в превъзходното боравене с поетичната метрика. Още 17-годишен научава метричните стъпки ямб, хорей, дактил и анапест и става ненадминат в римуването на стиховете: и до днес се двоумя дали е по-хубав и оригинален сюжетът на поезията му, или мелодиката на римите. Двустихията в стихосбирката „Сън за щастие“ ме очароват – те сякаш са песни, готови още след първия прочит да бъдат запети. И не случайно доста от тях народът пее.

Преводът на италиански на Славейковото стихотворение „Рожба на слънцето“ е предоставен специално за сп. „Български език и литература“ от автора на превода Снежанка Христова.

РОЖБА НА СЛЪНЦЕТО

Като класът на нивата роден
аз охолно отгаснах на полето
и слънцето ми и до днешен ден
все още грее и живи сърцето.

И всичко, що е слънце, ме плени
во мислите мечтите и делата
и чезна аз, когато засени
душата мрак и облаци полята.

Кога залезе слънце зад гори –
зализа сам животът и умира,
а видя ли го да изгрей в зори –
пак на живота извора извира.

И гледам как то с топлите лучи
недрата хладни на земята сгрява,
и виждам го пред моите очи
живота как из нищото създава.

И нему всичко своята химна пей –
и вечното в преходността възпява,
от него в него всичко що живеи
и мре и пак отново възкресява.

FIGLIO DEL SOLE

Come la spiga nata nei campi
Son cresciuto felice tra essi
Ed il mio sole ancor oggi
Risplende e mi vivifica il cuore.

E tutto quello che è sole m'ammaglia
Nei pensieri, nei sogni e nelle opere
Ed io languo, quando il buio mi offusca
L'anima, e le nuvole adombrano i campi.

Quando il sole cala oltre i monti -
tramonta e muore anche la vita,
ma quando all'alba risorge -
di nuovo sgorga la fonte della vita.

E guardo come, coi raggi ardenti,
Riscalda il grembo freddo della terra
E vedo dinanzi ai miei occhi
Come dal nulla crea la vita.

Ad esso tutti cantano gli inni -
E ne elogiano nella caducità l'eterno,
Da esso ed in esso tutto quel che vive,
Muore e ancor di nuovo vi risorge.

И тази химна в небосвода син
тържествено нагоре се възйема –
тя и на мене, слънчевия син,
към небесата погледа подйема.

От светлина роден за светлина
и моя дух стреми се в бодрост трезва
като в морето речната вълна –
и радостно в недрата му изчезва

И ако туй е неговата смърт,
о, нека тя по-скоро да се сбъдне –
и да се слее земний светъл път
на светлината в пътищата бъдни.

Quell'inno glorioso
Nel ciel azzurro si eleva
E a me, che son figlio del sole,
Ad esso lo sguardo fa innalzare.

Da luce nato, ad essa il mio spirito
anela sereno
come l'onda del fiume anela al mare -
e felice nei suoi abissi scompare.

E, se quella è la morte sua,
Oh, che si avveri al più presto -
E che si congiunga la splendente via terrena
Della luce nelle vie future !

Snezhanka Hristova